

KOMENDANT GŁÓWNY
STRAŻY GRANICZNEJ

KG-CU-ZSS.072.17.2025

Warszawa, dnia 16 kwietnia 2025 r.

Egz. pojedynczy

Pan dr hab. Marcin WIĄCEK
Rzecznik Praw Obywatelskich

ePUAP

Szanowny Panie Rzeczniku,

odpowiadając na pismo nr XI.543.99.2025.MB z dnia 27 marca 2025 r. w sprawie merytorycznego przygotowania funkcjonariuszy Straży Granicznej z zakresu identyfikacji i postępowania z osobami po doświadczeniu przemocy seksualnej oraz innych form przemocy ze względu na płeć, a także zakresu przeszkolenia w powyższym zakresie, pragnę poinformować o następującym.

Określony w ustawie z dnia 13 czerwca 2003 r. *o udzielaniu cudzoziemcom ochrony na terytorium Rzeczypospolitej Polskiej* zakres obowiązków organów Straży Granicznej odpowiedzialnych m.in. za przyjmowanie od cudzoziemców wyrażających wolę aplikowania o udzielenie ochrony międzynarodowej na terytorium Rzeczypospolitej Polskiej wniosków w tej sprawie, w sposób pośredni wskazuje, iż organy Straży Granicznej już na etapie inicjowania procedury uchodźczej zobligowane są do identyfikacji wśród wnioskodawców lub osób tymi wnioskami objętymi – tych, które wymagają szczególnego traktowania. Jednocześnie organ Straży Granicznej zobowiązany jest do gromadzenia wszelkich istotnych informacji i materiałów oraz wskazania na zidentyfikowane okoliczności dotyczące wnioskodawcy lub osoby, w imieniu której wnioskodawca występuje, jakie mogą mieć wpływ nie tylko na dalsze procedowanie i rozstrzygnięcie w sprawie, ale i adekwatny sposób postępowania z osobą aplikującą. Natomiast wprost określono, iż organ Straży Granicznej, który na podstawie oświadczeń złożonych przez wnioskodawcę podającego się za małoletniego bez opieki lub na podstawie innych okoliczności powziął wątpliwość co do wieku wnioskodawcy, zapewnia wykonanie badań lekarskich w celu ustalenia rzeczywistego wieku wnioskodawcy.

Realizacja wskazanych dyspozycji przepisów ustawy możliwa jest w wyniku uprzedniej identyfikacji wśród ujawnionych cudzoziemców, osób należących do katalogu osób wymagających szczególnego traktowania, w tym osób, które doświadczyły różnych form przemocy (psychicznej, fizycznej, w tym seksualnej, a także ze względu na płeć, orientację seksualną i tożsamość płciową). Podkreślić należy, że w tym zakresie już ustawowe unormowanie definicyjne tzw. grup wrażliwych w znacznym stopniu wspiera funkcjonariuszy Straży Granicznej pozostających w toku prowadzonych czynności służbowych w bezpośrednim kontakcie z cudzoziemcami, zarówno w ramach zapobiegania i przeciwdziałania nielegalnej migracji, jak i w bezpośredniej ochronie granicy państwowej, zapewnianiu bezpieczeństwa i porządku publicznego czy inicjowania procedury uchodźczej.

Podzielam stanowisko Pana Rzecznika, iż wyposażenie funkcjonariuszy Straży Granicznej w przedmiotowe kompetencje jest niezbędne, aby czynności prowadzone wobec ujawnianych

cudzoziemców, w szczególności wnioskujących o udzielenie ochrony na terytorium RP, charakteryzowały się rzetelnością i starannością, poszanowaniem podstawowych praw i gwarancji proceduralnych, a także nie prowadziły do wtórnej wiktymizacji, gwarantując przy tym właściwe wykonanie przez Polskę zobowiązań wynikających z Konwencji o zapobieganiu i zwalczaniu przemocy wobec kobiet i przemocy domowej, zarówno jako umowy międzynarodowej, której Polska jest stroną, jak i źródła prawa unijnego. Odpowiednie przygotowanie z przedmiotowego zagadnienia, zwłaszcza w wielopłaszczyznowym wymiarze, pozwala na ocenę stanu i sytuacji w indywidualnym przypadku oraz podjęcie decyzji czy identyfikowane są symptomy mogące wskazywać, że cudzoziemca należy zakwalifikować do kategorii cudzoziemców wymagających szczególnego traktowania.

Dotychczasowa praktyka i wieloletnie doświadczenie Straży Granicznej w prowadzeniu czynności wobec cudzoziemców, w tym należących do grup wrażliwych wspomagane jest przez opracowane algorytmy, które dostarczają funkcjonariuszom Straży Granicznej praktycznych narzędzi usprawniających identyfikację osób wymagających szczególnego traktowania, informacje o ich profilach i potrzebach. Opracowania te określają procedury i definicje kategorii osób szczególnie wrażliwych, wśród których znajdują się ofiary tortur, gwałtu lub innych poważnych form przemocy fizycznej, psychicznej lub seksualnej, ofiary przemocy seksualnej w konfliktach zbrojnych, ofiary lub świadkowie handlu ludźmi, kobiety w ciąży, osoby starsze i małoletnie.

Kwestia szczególnego wyczulenia funkcjonariuszy Straży Granicznej na osoby z grup wrażliwych jest na bardzo wysokim poziomie z uwagi na wdrożone programy szkolenia w ośrodkach szkoleniowych Straży Granicznej, platformie e-learningowej, jak i dedykowanych szkoleniach lokalnych. Funkcjonujące w Straży Granicznej zaplecze szkoleniowe, jak i organizacja procesu dydaktycznego przewidują szereg szkoleń doskonalących w zakresie czynności realizowanych wobec cudzoziemców, które uwzględniają problematykę praw podstawowych i komunikacji międzykulturowej.

Pragnę podkreślić, iż realizacja przewidzianych harmonogramem doskonalenia centralnego treści programowych szkoleń doskonalących zapewnia nabycie przez funkcjonariuszy SG w szczególności:

- podstawowej wiedzy z zakresu uregulowań prawnych dotyczących postępowania z osobami wymagającymi szczególnego traktowania;
- umiejętności prawidłowego zdefiniowania poszczególnych grup osób z tzw. grup wrażliwych;
- wiedzy o tym, kto i na podstawie jakich przesłanek może być objęty szczególnym traktowaniem;
- umiejętności w zakresie identyfikowania osób mogących wymagać szczególnego traktowania oraz w zakresie rozpoznawania ich potrzeb;
- wiedzy i umiejętności z zakresu stosowania specjalnych procedur związanych z prowadzeniem czynności wobec osób wymagających szczególnego traktowania w trakcie postępowania administracyjnego.

Istotnym jest podkreślić, iż kształtowanie kompetencji miękkich w sposób szczególny uzupełnia właściwe postępowanie funkcjonariuszy Straży Granicznej względem cudzoziemców zidentyfikowanych zgodnie z przyjętymi algorytmami postępowania. Jednocześnie, wieloaspektowość realizowanych szkoleń pozwala na nabywanie i doskonalenie umiejętności przez funkcjonariuszy Straży Granicznej niezbędnych do prawidłowego realizowania zadań służbowych wobec cudzoziemców, z poszanowaniem różnic kulturowych oraz sytuacji psychologicznej cudzoziemca.

Ważnym jest dodać, iż wyszczególnione w korespondencji osoby, które miały doświadczyć przemocy seksualnej lub innej formy przemocy na terytorium Białorusi lub w kraju pochodzenia wpisują się w katalog osób szczególnego traktowania, wobec których organy administracji państwowej, w tym Straż Graniczna prowadziły do tej pory czynności na mocy obowiązujących regulacji prawnych.

Mając na uwadze powyższe, zasadnym jest wskazać, iż dotychczasowe przygotowanie merytoryczne funkcjonariuszy Straży Granicznej zajmujących się problematyką cudzoziemską, możliwe dzięki zaplanowanej ścieżce dydaktycznej oraz utworzonym algorytmom dedykowanym zagadnieniu tzw. grup wrażliwych, świadczy o szeroko zakrojonej kompetencji w zakresie identyfikowania cudzoziemców wymagających szczególnego traktowania. Różnorodność i intensywność zjawisk migracyjnych wymagających podejmowania przez Straż Graniczną adekwatnych działań warunkuje wzmocnienie i ciągłe rozwijanie posiadanych przez funkcjonariuszy formacji umiejętności we wzmiankowanej materii. Funkcjonariusze Straży Granicznej niezmiennie wykazują się w tym zakresie profesjonalizmem i poszanowaniem obowiązujących przepisów, z zachowaniem wszystkich zobowiązań i gwarancji proceduralnych.

Organizacja harmonogramu i zakresu szkoleń w dotychczasowej formule stanowi o komplementarności przygotowania funkcjonariuszy Straży Granicznej do identyfikowania osób wymagających szczególnego traktowania i postępowania z nimi w zakresie czynności pozostających w kompetencji Straży Granicznej.

Pragnę zapewnić, iż przyjęty w Straży Granicznej tryb procesu dydaktycznego funkcjonariuszy w zakresie czynności realizowanych wobec cudzoziemców, w tym należących do grup wrażliwych - będzie kontynuowany. Niemniej jednak, chciałbym podkreślić, iż w przypadku woli współpracy Rzecznika Praw Obywatelskich i udziału przedstawicieli organu w przedsięwzięciach szkoleniowych Straży Granicznej podejmujących podniesioną w korespondencji problematykę, inicjatywa taka stanowić będzie wartość dodaną zakresu prowadzonego trybu szkolenia funkcjonariuszy Straży Granicznej.

Z poważaniem

gen. dyw. SG Robert BAGAN

/podpisano elektronicznie/

